

Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
АПРЕЛИИН
6
Хабарай дунда сагаагуан
тулай
нарын 18
СУББОТО
гарагай 7
№66 (19406)
Газетын сэн
Хэлсээтэ.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

АЛТАНАЙ НӨӨСЭ БЭДЭРНЭНЭЙ АШААР

1
Иүүлэй табан жэлэй хугасаада манай халбару урдандаа орто үзэгдөөгүй хойно томо гангаралда ороо гэжэ мэдэжэ. Оронойнай гол баялиг минерально-түүхэй эдэй бааза гээд хэлсэнэбди. Тээг бодото дээрээ энэ шэлгээдэр геологическа хүдэлмэринүүдэй хэмжээн эрдг доошолоо гэхэ гү, аихдышые мүнүнэй номологдоо хааны, 1991 оной хэмжээе туйлахын аргагүй болоо.

Мэргэжэлтэ, сэнтэй кадрнууд, илангаяа залуушуул ажалнаа гаража, олзын хэрэг эрхилэлгэ рүү шууг ороо. Гол түлээб пенсийн нийлэнэй зон үлэнхэй. Эдгэрнай дүй гүршэл ехэтэйшые наа, тэрэнэ хэндэ дамжуулахыг. Эгээл энгэ урга үешигөө мэдээ шадабаршые халан абалга таһараа. Хойшолонгийн мүнөөшье, дутын ерээдүйдэ бодотоор мэдэрэгдэхэ. Юуб гэбэл, арадай ажахы бүхыдоо, илангаяа түлшын-элшэ хүсэней, хадын малталын комплекснууд нөөсөнүүдые бэдэрэн элирүүлэгүй наа, хүгжэхэнь угаа бэрхэтэй ха юм.

Мүнөө үегэ дайгууламжын талаараа даа харабал, геологическа экспедицинууд акционернэ бүлгэмүүд боложо, бээе дааньяар хүгжэлнэ. Манай комитет эднэй үйлдгэршил-ажахын ажал ябуулагада хамаран оролсоногүй. Гэбэшые тухай хараалагдхан геологическа зарим программануудые бэлгүүдэ боджогдэй мүнүнэй ороо наа, тсаруулан хубаарилха, энэ талаар хүдэлмэриниень гуримшуулаха, ханаха уялгатай. Тухэдэ гүрэнэй предпрятияи зандаа үлэнэн бүридэлүүдые нэрлэбэл, түбэй геолого-геофизическэ экспедици, аналитическэ болон мэдээлэй түүдүү, мүн Циликанай геолого-шэнжэлгын парти мүн болоно

Имагтал геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые бэлгүүднэй ашаар ажалидгарха аргагүй дээрэнээ олзын хэрэг эрхилхэ баатай болонобди. Жэишэлбэл, үнгэтэ элдэ шулуугаар гарай гурасхаалта бэлгүүдые, илэмлэл зүүрхэл хэжэ худгалдаха, модо бэлгэхэхэ мэтын хүдэлмэри хэнэбди. "Селенгео" бүлгэмэй жэишэ дээрэ абаад харабал, эдгэрнай модо буйлуулан болдогоруулдаг, хэлсэнтэй гуримаар газар үрэмдэгдэ. Оронго нууригда минш-пекарни баригдаа. Ингэжэ экономика бодомжогүй худималтанууднаа уламжалан, мэргэжэлдэ орто хамгагүй юуны хэнэ ха юм. Гэхэ зуура 1995 ондо бүлгэмэй хэнэн гол хүдэлмэринүүдэй, геологическа бэдэрэлгүүдэй туслоо федеральна боджогдэ 400 миллион түхэриг үтэхэ ааг, мүнөө болотор үтөөгүй. Нилэ ушарнаа олон экспедициин экономика байдал жуу, муу зандаа.

2

Гэхэ зуура үйлдгэршил ажал ябуулагада найн талын баримтануудые дурдаагүйгэ аргагүй. Халбарда хүдэлгэ геологуудай хахагдаа олошны ажалнаа гараашые нааны, коллективээ үлөөжэ шадаабди Хоёрдогхөөр гэбэл, имагтал алтанай нөөсөнүүдые бэдэрэн элирүүлхэ ажал ябуула эрхилээг, зарим экспедицинууд нэрэжэ эхилээ. Жэишэ болгон Циликанай геолого-бэдэрэлгын партиие абаад үзэе. Баулинын аймагта алта малтан абадаг "Рассвет", "Заря", "Босхог" артелинуудтэй хэлсээ баталжа, захиалуудаарнь хүгжэлнэ. 1994 ондо тус партида оройдоол 5 хүн үлэнэн наа, 1995 ондо эдгэрнэй тоо 60-да хүрөө. Акционернэ "Байкалгео" бүлгэм (урданай Хойто-Байгалай экспедици) иүүлэй үегэ олзотойгоор ажаллажа эхилээ гэхэ гү, али урданайхи наа 50 процентиээрехэ алтанай нөөсэ бэдэрэн олоо. Тухэдэ Захаамшанай, Ахын, Мүйскли, Хориин, Яруунын аймагуудтай шэлгээдэр хүдэлмэри эрбхижүүлэгэ.

Хэбтэишэнүүдые малтан абадаг предпрятиянууд абахан алтанайнгаа үнэ сэнгэй 7,8 процентиые геологическа албануудта эльгээдэг юм. Энэ мүнгоор шэнэ бэдэрэлгүүд хэгдэхэ, ашаалагдхан газар найжаруулагдаха, урданайнгаа түхэлдэ оруулагдаха зэргэтэй. Тээг бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдэй бага байхада, илэ мүнүнэйшые горитойгоор орохонь бэрхэтэй ааб даа.

Үнгэрэн жэлдэ Бурядай геологууд 34 миллиард түхэригэй хүдэлмэри хээ, энээнэй 9 миллиард боджогдөө үгтөө, 0,7 миллиард түхэригэй урьхаламжа абтаа, бэшэ мүнүнэишье малтан абалга ябуулдаг предпрятиянууднаа ороо, мүн оошдынь хүсөөр олохон мүнүнэн нэрлэлгээ гээд тобшолмоор. Тон шухала үшөө нэгэ асуудалда тогтообол, алтаар бусаагдаха урьхаламжа абахын тула оролдохо зэргэтэйбди.

Алтаннаа ондоо хэбтэишэнүүд бэдэрэгдэнгүй шахуугэ наа, алдуу болохогүй. Захаамшанай аймагта Хара-Хужарай нүүрхэнэй нөөсэ элирүүлхэ талаар хүдэлмэри нэгдогдо хэгдээ юм. Хамта дээрээ 57 мянган тошно нөөсэ бии гэхэн тобшолол хэгдэнэн байна. Нэгдогдо түрүүшын арбаад тонно нютагай хэрэглэмжэгэ малтан абтаа. Хэбтэишэнүүдые ашагалгын эхилхэнээ 12 жэл уриг геологическа нэрлэлтнүүд хэгдэгэ наа, мүнөө нэгэ сэргэ хэгдэгэ, заримдаа хойно тодогышые болоо гэшиэ.

Москва хотодо Буряд Республикын үгэрнүүдэй үегэ Россия болон хилын саанахи олзын хэрэг эрхилэгшэдэй анхаралда инвестициинно проектнүүдэ табиһан байнабди. Нэгэ-хоёрын нэрлэхэдэшые хамгагүй. Тарбагатайн аймагта Жарчихинскын молибденэй хэбтэшэ, мүн цеолидээр проектүүд оролсоно. Олзо хэхээ хүсэгшэд томо уурхайнуудта ханаашарханагүй, харин түргэн мүүрөөр ашаг үрээ олохын тула бага хэбтэишэнүүдые нь нэрлэг гэшиэ.

Геологуудай нуудал, байдал хүндэжэн даа. Шэнэ байра бариха, ямар нэгэн хүнгэлэлтнүүдые олгохо тухай дурдаһанайшые үлүү. Акционернэ бүлгэмүүд болохон артелинууд олзо өөһэдөө оложо шагдаа наа, хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө социальна байдал найжаруула магад. Иүүлэй үегэ салын хүлэмнай гэшишүүлэгдэшые наа, сэг соогоо түлэгдэнгүй. Хадын малталын хүдэлмэринүүдэй хэмжээнэй саашадаа ехэ болобол, манайшые халбару горитой тодхэмжэ олохо бэлэй. Сэг ямараар эрьехэб - мэдэгдэнгүй. Гэбэшые геологичн эрдэмдэ, сэнтэй энэ мэргэжэлдэ анхарал тэхэрихэ гээд эгшгэн найцанаб.

В. АНАНИН,
Буряд Республикын Геологичин болон газарай гүн дундахн нөөсөнүүдые ашаглаха комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

ЛУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЛ ЖЭГДЭ БЭШЭ

Буряд Республикада Россия Президентын лунгалта үнгэрэгэлые хүтэлбэрлхэ комитедэй заседани болобо. Россия Президентын захиргаанай түлоолгшэ В. А. Платонов Б. Н. Ельцинтэй кандидатурые дэмжэдэг "Россия - манай гэр", "Нэгэдэл ба дэмжэлгэ", "Буддийско-христианска холбоон" гэхэн бүүрэнүүдэй, бусад политическэ партинууд болон хүдэлөөнүүдэй эдэбхитэдхээ мүн хэдэн эмхинүүдэй хүтэлбэрлэгшэднөө бүридэнэн комитедэй гэнүүдтэ тэрение хоёрдохи болзорт лунгалта үнгэрэгэдэжэ байһан бэлэдхэлэй хүдэлмэрини

ябаса тухай мэдээсэбэ. Россия Федерациин Президентын тушаалда Б. Н. Ельциниие дэбжүүлхэ талаар лунгалтын хүдэлмэри хожомдожо, жэгдэ бэшэ ябуулагдана. лунгуулин ажал ябуулгын штабай хүтэлбэрлэгшөөр Буряд Республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэн орлогшо В. К. Агалов лунгалдаа. лунгалтын ажал ябуулгын штабай бүридэлдэ "Россия - манай гэр" гэхэн нийтын хүдэлөөнэй региональна бүлэгэй түрүүлэгшэ Б. В. Данплов, "Мотом" гэхэн акционернэ бүлгэмэй президент В. В. Морозов, И. Н. Егоров, М. А. Спасов болон бусад оруулагдаба.

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАХИРАЛТА

Буряд Республикын Правительствын 1995 оной майн 15-да абаһан "Гүрэнэй зүгтөө сэнгүүдые гуримшуулаха хэмжээн тухай" 174-дэхи Тогтоолтой зохилдуулан, 1996 оной апрелиин 1-нээ муниципальна "Водоканал" предпрятияин уһаар хангаха болон уһа үгэхэ сэнгүүд (сэндэ тохогодого налоггүйгөөр) шэнэлэгдэбэ:

УһААР ХАНГАХАДАА

Гэр байра ашаглалгын эмхи зургаанууднаа уһаар хангахадаа зондо - 1 кубометрэй түлөө 500 түхэриг;
предпрятия болон эмхи зургаануудта - 1 кубометрэй түлөө 856 түхэриг.

УһА ҮГЭХЭДӨӨ

Гэр байра ашаглалгын эмхи зургаанууднаа канализаци хангалгатайгаар уһа зондо үгэхэдөө - 1 кубометрэй түлөө 550 түхэриг;
предпрятия болон эмхи зургаануудта - 1 кубометрэй түлөө 994 түхэриг.

Буряд Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо
А. П. ТАБАЛАЕВ.

**Хүндэтэ
уншагшад!**

**"Буряад Унэн"^{РФ}
газетэдээ**

**1996 оной
хоёрдохи хахагта
захил хэгты!**

Апрелиин 1-нээ майн 1 болотор 30 процент хүнгэлэлтэтэй 6 нарын захил хэхэ аргатайт.
Хүнгэлэлтэтэй захилай сэн:
Хотодо - 71580 түх. Хүдөөдэ - 55830 түх.
Пенсионернүүд, инвалидууд, олон хүүгэдтэй гэр бүлынхид хотодо - 55830 түх.

Хабарай тарилгада хэр бэлдэнэб?

Сагай ошохошье айхабтар түргэн ааб даа. Мүнгэн үгы гэжэ шуулдаһаар, хабарай тарилгада хайшан гэжэ бэлдэхэбиди гэддэнээр, хүлгэнээр байтар, үдэр хоног үнгэржэл байна.

Тиймэнээ аймагай ажахынуудта мүнөө үедэ энэ талаар ямар хүдэлмэри хэгдэнэ.

илангаяа ямар юумэн дуталдана гэшэб гэнэн асуудал ханаа зобооно. Наяшаг манай корреспондент М. НАМЖИЛОВ Тарбагатайн аймагай хүдөө ажахын управлениин начальник В.А. ЧЕБУНИНТАЙ уулзажа, энэ асуудалаар хөөрлэдэн байна.

Тэрэнэ доро толилогдобо.

"МИИН НУУНАГУЙБДИ, ГЭБЭШЬЕ..."

- Василий Антонович, танай аймаг республика соо эгээл ехэ газарта орооһо тарья ургуулдаг аймагуудай тоодо ородоггүйшье хаа, хэр угһаа хойшо тарьяан ажаллаа урдаа хараха халбаримнай гэжэ тоолодог байгаа. Мүнөөшье тиимэл ёһотой.

- Тэрэшье зүб. Бүри урданһаа нааша манай эндэхи ородзон үндэр хада, гүбээнүүдые хахалжа, эддүүрилжэ, тарья тарья захалһан ааб даа. Мүнөө аймагай ажахынуудай бүхы 71.384 гектар эдүүрийн газарай 40,3 мянган гектарыень тарьялан эзэлнэ. Нүүлэй жэлүүдтэ тарилгын газарай зарим тэды хороогдоошье хаань, энэ жэлдэ ажахынууднай 17.295 гектарта тарья, 7204 гектарта малай эдихэ тэжээлэй ургамалнуудыс, 135 гектарта хартаабха, 85 гектарта овоц тариха түсэбтэй.

Энэмнай бага бэшэ. Республика соо Зэдын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Кабанскын аймагууд лэ манһаа ехэ газарта тарья таридат.

Ингээд ерэхэдээ мүнөө болохоодо илангаяа орооһо тарья горитгойгоор ургуулжа абаха гэшье манай ажахынуудай амин шухала асуудал болоно. Адууһа малай тоо толгойн нилээд үсөөлөгдөөд, мяхан, хүн хоһон гэжэ мэргэн баганат абадаг боложо байхада, тэдэнэр гол түлэб тарья, хартаабха, овоц һайса худалдажа, гол мүнгэ зөөри олохо ушаргай болоно. Тэрэншэлэн аймагай олохон ажахы нүүлэй үедэ оһөдэйн гэрэмжүүдтэй боложо, зөноо талха, хилээмээр лэ хангана ха юм. Гадна хамтын, үмсыншье ажахынууд баһа үсөөн бэшэ гахай тэжээдэг.

Юрэдөөл, орооһо, талхагүй байха яаншье аргагүй. Энэни дээрһээ гансашье горитой газарта тарилга хэхэ бэшэ, үшөө бүхы ургамалнуудай ургаса али болохоор дээшлүүлхэ гэшье манда айхабтар шухала.

- Тинхэдээ гансашье танай аймагта бэшэ, хаанашье энэ жэлдэ хабарай тарилга хэхэ гү, али үгы гү гэнэн асуудал гараха ёһогүй. Хайшаншье гэжэ, юунэйшье боложо байгаа хаа, хабарай тарилга хэхэл хэрэгтэй ха юм даа?

- Энэни тухай олон үгэ хэлэлтэшьегүй ойлгосотой. Энэниие ойлгохогүй хүншье үгы ёһотой. Харин хабарай тарилгада хайшан гэжэ бэлдэхэб эгээл ехэ хашалантай юумэн мүнгэ хаанаһаа олохоб гэнэн асуудал мүнөөдэр ханааемнай зобооно.

Зай, харыт даа. Жэшээлхэдэ, аймаг соо орооһо тарьяанай үрэнэн гол түлэб хүрэхэ бии. Гансал Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-колледждэ обёсоной - 240 тонно, ешмээнэй - 80 тонно, шэвинисы 35 тонно үрэнэн дутуу, "Дружба" колхоздо,

"Колос" ажахыда обёсоной үрэнэн бага. Гадна олонхи ажахынуудта хаагдаһан үрэнэнэй шанар бирагуйшог. Эрхим! ба II классай үрэнэн үгы шахуу. Илангаяа сортовой үрэнэ ондоо тээһээ худалдажа абаха гэжэдэ, мүнгэн байхагүй. Муу үрэнэнһөө хайн ургаса гараха гэжэ хүлээхэнэ хэсүүл ааб даа.

Тэрэншэлэн ажахынууд үнөөхи мүнгэ зөөрээр хашагдажа, нүүлэй жэлүүдтэ тарьяанайнгаа газарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулагүй гэхэдэ болохо. Энэ жэлдэ ядахын сагта тарьяланда бага зэргэшье үтэгжүүлгэ оруулахын тула 500 гаран мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ хэрэгтэй байгаа. Мүнөө аймаг соо оройдоол 24 тонно тинмэ үтэгжүүлгэ бии. Минеральна үтэгжүүлгэ абаха юм гү, али үгы гү, хэлэхэнэ бэрхэтэй. Мүнүнэй бага зэргэ бии болоошье хаа хэлэхэнэ бэрхэтэй. Мүнөө хүрэтэр заводуудһаа абаагүй байһан үтэгжүүлгэ хабарай тарилгын эхилтэр ажахынуудта асарагдаха гэжэ найдаханш тайтайл бээ.

- Хабарай тарилгын гол хүсэн - трактор, машинанууд хэр захиабарилгагдажа байнаб?

- Энэмнай бүришье ороо асуудал. Хуушарһан, мууданан зүйлүүдые һэлэгжэ сабижа гэхэдэ шэнэ запас хэрэгсэлүүдэн үгы (баһал мүнүнэй хашаланһаа) дээрһээ хабарай тарилгада хэрэгсэлгэхэ тракторнуудай минл 63 процентны анзаһануудай - 57, сеяакынуудай - 60, культиваторнуудай - 68 процентны лэ бэлэн болгодоо. Оройдоол нара үлүүтэйхэн болоод хабарай тарилгын эхилхээс байхада, аймаг соо аяар 80 тракторай, тэрэ тоодо гэнжэтэ 54 тракторай задагай хэбтэхэдэнэ ханаа амар нуухын аргагүй. Эндэ захиабарилгагүй нилээд олон анзаһа. сеяакэ гэхэ мэтэ тухай хэлэлтэшьегүй.

Даб дээрэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, тарьяашадай ажахынуудай "Маяк", "Авангард", "Россия" нэгэдэлүүдтэ тракторнуудайн 80 шахуу процентны захиабарилданхай. Плуг, сеяакэ, культиваторнуудыс гол түлэб бэлэн болгогдонхой. Харин Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-колледждэ 32 анзаһанай 5-иниш, 12 сеяакын 3-иниш лэ бэлдэгдэнхэй нэрэтэй. "Октябрь" болон "Искра" колхозуудта эдэ техникэнь баһал ёһоор захиабарилданай.

Тинмэ байдалай шалтанашье мэдээжэ, нүүлэй 6-7 жэлдэ аймагай ажахынууд шэнэ трактор, машинануудыс абанагүй ха юм. Тинмэнээ тэдэнэ динилэнхидээ хуушаржа, хэрэгсэлгэхэ гараха болоһоор үшнэй.

- Баһал ходо эгээл ехээр

хашадаг, дуталдаг трактор, машинын шэнгэн түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэлүүд хүсэд хүрэхэ бии гү?

- Үгы ааб даа. Энэ жэлдэ гансахан хабарай тарилгын үедэ адагын 820 тонно дизельнэ түлишэ, 540 тонноһоо бага бэшэ бензин, 28 тонно дизельнэ тоһон, 13 тонно автол хэрэгтэй аад, ажахынууд даб дээрэ 152,5 тонно дизельнэ түлишгтэй, 106 тонно бензинтэй нууна.

Хабарай тарилгын урда тээ захиабарилгын запас зүйлүүдые, мүн шэнгэн түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэл гэхэ мэтые худалдажа абаха хэрэгтэ зориулагдажа, республикын бюджетһээ 4 миллиард түхэриг мүнгэн хүдөөгэй бүхы ажахынуудта үгтэхэ болоо гэжэ хэлэгдэнээр үшнэй. Тээд хээрэ тэрэ мүнүншье аймагуудта, дам саашаа ажахынуудта худалдаха юм, мэдэгдэнгүй. Саг ошожо байһа.

Үшөө үнгэрһэн жэлдэ Эдээ хоолой корпорациин филиалһаа мүнгэ урьһаар абаад, саг соонь продукция туншажа, тэрэнээ түлоогүй ажахынуудта дахин тинмэ урьһаламжа үгтэхэгүй юм гэнэ. Аймаг соо оройдоол 4-5 ажахы тинмэ үрнээ түдэнхэй. Бэлэншье хайшан гэхэ юм? Бэрхэтэйхэн лэ байдал тохөөдөнхой даа.

Иймэ эрхэ байдалданышье ажахынуудай хүтэлбэрлэгнээд, мэргэжэлтэд, механизаторнууд миин нуунагүй. Али аргаараа, шадалайнгаа зэргээр хабарайнгаа тарилгада бэлдэхэл гэжэ оролодоно. Аймагай захиргаан, хүдөө ажахын управлени баһал энэ асуудалда үдэр бүрийн анхарал хандуулжа, ходо суглаа, зүблөө үнгэргэнэ, хиналта, шалгалташье хэнэ.

- Зай, Василий Антонович, бодото байдал тухай хөөржэ үгэнхэйнай хайн даа!

ХАМТАРЖА ХҮДЭЛХЭДЭ ХАБАТАЙ

Ниитын ажахынуудай байхада гэхэ гү, али урдань колхоз, совхозуудта хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри гансал тракторно-тарьяан ажалай бригадануудай харкусаха хэрэг гэжэ тоологдодог байгаа гэшье. Тиймэнээ ажахымнай тарилгада хэр бэлдээб, үрэнэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхэ бии гү, техникэ бэлэн болгогдоо гү гэжэ зон ехэшье ханаагаа зободоггүй хаабза.

- Мүнөөмнай юумэн ондоо болонхой. Манай Дунда-Худанай хүдөөгэй захиргаанай газар дээрэ эмхидхэдхэгдэн тарьяашадай (фермерскэ) ажахынуудай олонхине гансашье адууһа мал хараад байдаггүй, баһа орооһо тарья ургуулдаг, малай тэжээл өөһэдөө бэлдэхэдэ юм. Энэ жэлдэ эндэхи 20 шахуу фермерскэ ажахы хабарай тарилгада хабаадалсахаар бэлдэжэ байна, — гэжэ нотагай өөһэдыгөө хүтэлбэрлгын зайһанай орлогшо Цыден-Еши Бабаршув хэлээ хэн

Тийхэдээ эндэхи тарьяашадай олохон ажахынууд хүсээ нэгэдхэжэ, хабарайнгаа тарилгада бэлдэдэг, үнгэргэдэг байна. Тэрэншье ойлгосотой. Нэгэн-хоёр, гурбаншье трактор, машинатай жэжэжэн ажахынуудта амяар амяараа хабарай тарилга үнгэргэхэнэ тиимэшье бэлэн бэшэ. Шэнгэн түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэл, элдэб запас зүйлүүд болон үрэнэ хүрэнгэ гэхэ мэтэ хуу хэрэгтэй ха юм.

Нүүлэй хоёр жэлдэ Худанай хамжаанай Хуурайн, Тарбагатайн, мүн "Рябина" гэжэ тарьяашадай ажахынууд тракторнуудта, механизаторнуудта нэгэдхэжэ, бүхы хүсээ элсүүлэн хамтаараа хабарай тарилга хэдэг, ургасаяашье хамтаараа хурядаг гуримтай болонхой.

Энэ жэлдэшье эдэ ажахынуудыс ахалагшад Дондок Цыбикович Дамдинов, Надежда Егоровна Кривошеева, Галина Николаевна Черных гэгшэд хоорондоо хөөрэлдэжэ, үгээ хайн ойлголсожо, хамтынгаа хүсөөр хабарай тарилгада саг соонь яб-байса бэлдээ юм. Эдэ ажахынууд хамтадаа 1000 гектарта орооһото ургамалнуудыс тариха байна. Тэрэнэй 630 гектарта шэниисэ, 240 гектарта ешмээн, мүн үлэгшэ газартань обёос таригдахаар хараалагдана.

- Нёдондо бидэ хамтаараа хүдэлжэ, 540 гектар дээрэхэ бүхыдэнэ 9 мянган центнер гэхэ гү, али гектарай 16,6 центнер тарья абаа нэмди. Тийгэжэ өөһэдтөө хүсэд хүрэхэ үрэнэтэй, эдихэ тарья, талхатай, малдаашье эдоулхэ, хажуу тээшэнэ худалдаха орооһотой байбабди. Энэ жэлдэ орооһото ургамалнуудта үшөө ехэ газарта тарихамнай, — гэжэ фермер Д. Ц. Дамдинов хөөрэнэ.

Эдэ ажахынуудта гэнжэтэ 7, мөөртэ 6 трактор, тарья хуряаха 3 комбайн болон газар элдүүрилгын, тарилгын бусад хэрэгтэй техникэ бии.

Тарьяан ажалһаа гадна, эдэнэр адууһа мал үсхэбэрлнэ, мяха, һу, нооһо абана, худалдана. Жэшээнь, Дондок Дамдиновай даадаг ажахы 150 хонидтой, тэдэнэй хахадһаа олонхине эхэ хонид. Мүнөө абаха ёһотой хурьгадайнгаа 90 процентые абаад байна. Баһа үхэр, үнээдэшье бии заб даа. "Рябина" ажахыда (ахалагшань Г. Н Черных) 60 үхэр, тэрэ тоодо һу һаалин 30 үнээд Иннокентьевкын фермэдэ байлгагдажа харууһалагдана.

Тэрэншэлэн эдэ гурбан ажахы хамтадаа 63 толгой адуутай, тэрэ тоодо 43 гүүдтэй юм. Тэрэ хүрэгыень Дамба Дашинимэев адуулдаг Фермернүүд ямаршье гасалан, бэрхэшээлгүй хүдэлнэ гэхын аргагүй. Дутуу ядуу юумэнүүд, мүнгэ тангын дуталдаха, хашаа ушар баһал байгаа ааб даа. Хүдөөгэйхидэй байдал хаанашье адли ха юм

Л. ГОМБОЕВ.

Хэжэнгын аймаг

САГ ХҮЛЭЭХЭГҮЙЛ

Манай ажахы республика соогоо огородой эдээ ургуулжа талаар эгээл томонь болодои юм. Бидэ жэл бүхэндэ мянгаад тонно элдэб янзын овоц ургуулжа абадагбди. Тэрэнһээ гадуур орооһо тарья ургуулжа, үбһэ ногоо сабшажа һүрилхэ ажал баһал байгаа юм ааб даа. Эдэ бүхы хүдэлмэрээ элдэб түхэлэй техникын хүсөөр бээлүүлдэг гэшэбди.

Техникэ, машинын байдал хайшааб гээд харабал, машинно-тракторна паркамнай хэмжээгээрээ тиимэ бага бэшэ юм. Аяар 91 трактор, 56 автомашина манда тоологдодог. Бүхэли үбэлдөө шахуу захиабарилга хэжэ гарабабди. Зүгөөр запас хэрэгсэлүүд дуталдажа, бага бэшэ һаад ушаруулаа, ажалыемнай хойшонь татаа. Тээд бидэ энэ дутагдалаа үгы болгожо шадахагүй байнабди. Совхознай миллиард тухай түхэриг үридэ оронхой.

Байһан техникынгээ 40 процентые, тракторнуудай 30 процентые захиабарилжа дүүргэбэбди. Юрэдөө, захиабарилга мнай урагшаа ябаад орхиногүй. Мүнгэн дуталдана. Автомашинада гү, али тракторта резинэ сахариг (мөөр) худалдажа абаха гэшье ехэл

үнэтэй болошонхой. Бага-сагын детальһаа трактор ашаглагдахагүй байна бшуу. Тэрэн үнэгүй гэжэ ханана гүт? Жэшээлхэдэ, комбайнай ремень дэлгүүрэй сэнгээр 340-360 мянган түхэригтэ хүрэнэ. Ургаса хуряалгын үедэ тэрэнэй таһархадань, яаха болонош? Ажалшни булта тогтохо ха юм. Энэ ремениин шанар тухай хэлэлтэшьегүй ха. Запас хэрэгсэлүүдтэ хэды шэнээн мүнгэн хэрэгтэй болохо байнаб?

Манай ажахын үйлэдбэрлнэн хүн, мяхан ехэл үнэгүйгөөр наймаанда ошоно. Тийгээдэшье худалдажа абаха дуратайшуул олдохогүй байна.

Юрэдөөл, техникэ захиабарилга нилээд хүшэрөөр ябуулагдана. Мүнөө сагта мүнгэн лэ бүхы юумэ шиидхэхэ болоод байна бшуу. Эдээ хоолой корпорацида бидэ хэдэн миллиард түхэриг мүнгэ үритэйбди. Энэ байдалһаа яагаад гарахаяа оройдоошье мэдэнгүйбди.

Удахагүй хабарай тарилга эхилхэнэ. Саг хүлээхэ бэшэл. Яаха хээхээ ойлгохоёо болинхойбди.

М. ПОТЕСКИН,
Загарайн аймагай Үнэгтэйн
совхозой директорэй орлогшо.

ТООЛМИ

САГ ҮЕМНАЙ шарайгаа эрид хубилгаад, наһагай наһанай, бүри залуушые хүнүүд тархи түрүүгээ эрьенги. Зарим нүхэд "уйдхараа" багтаажа ядаад, архида шунана. Энэ найтаг хэрэг бэшэ даа.

Һаяхан лэ гэжэ һанагдагша. эхэ эсэгынгээ һургаал заабари хэлэхэдэ, һанаандаа "хүрхыжэ" эхилһэн бидэнэр ехэ дурагүй, хараана, гэмэрнэ гэжэ дураа гутагша һэмди. Мүнөө һанахада, эхэ эсэгын үгэ хараал бэшэ, үрээл, алтан һургаал байһан байгаа. Өөһөдөө эхэ эсэгэ боложо, үри хүүгэдтээ үнэтэ

ёһотой болоноб.

Нигүүлэсхы боди сэдхэлтэй болохо ябадалнай эндэһээ эхитэй бэшэ гү? Ехэ һонин!

Минии эжы һургуули һударшьегүй һаа, даруу номгон зантай, һайхан сэдхэлтэй юм һэн. Минии эжыдэ муу хүн гэжэ байдаггүй һэн. Муушые хүнэй һайниие олоод лэ хэлэхэ.

Гадар доторгүй муу хүн гэжэ байдаггүй юм, - гэдэг бэлэй. Мүнөө һанахадам, одоол боди сагаан гэхэ гү, али нигүүлэсхы һайхан сэдхэлтэй хүн байһан байгаа...

Хүн - хүнэй нүхэр, бидэ совет арад гуманис гэхэ гү, али

харгытай ябахынь түлөө тарни маанияа уншажал һууха байгаа ёһотой.

Юрэдөөл, урданай буряад хүншэд абари зангаараа манай үсынхидтэ орходоо дарууханууд, ёһо гуримтайнууд байгаа гэшлэл даа.

Нэгэтэ уһанда ошохо гээд, хүтэй хүнэг хоһолоод, үргэбишынгөө гоһодо үлгөөд, нуур тээшэ даб гэхэтэйм адли:

- Басага-аан! - гэжэ ооглобо.
- Юун болооб? - гээд, гэдэргээ эрьебэб.
- Хүнэгөө угагыш даа, - гэбэ.
- Уһан дээрэ угаана бээб.
Нуурай уһан барагдаа һэн гү? -

хүнүүд хомор байха. Юундэб гэхэдэ, хүн боложо, хүлөө шоройдоһон саһаамнай эхэ эсэгэнэр энээн тухай ходо хэлэжэ, ойлгуулжа байдаг байгаа ха юм.

ЭХЭ эсэгэ тухай хэлэгдэһэн шөжөр алтан мэтэ дуун, онһон үгэнүүд, бусадшье зүйлнүүд арадай аман зохёодо барагдашагүй олон гэжэ би дээрэ тэмдэглээ һэм. Эндэ нэгэл жэшээ дурдахамни. "Алтаргана" гэжэ олондо мэдээжэ арадай дуунай үгэнүүдые эндэ буулгая:
**Ара лэ газарта ургадаг
Аса лэ эшэтэй алтаргана.
Альган дээрээ тэнжээдэг**

Уянгын дэбтэрһээ

**САНЖАЙ-ХАНДА
ДАРМАЕВА
НАМАРАЙ**

ГУНИГ

Оройн намарай сиидэм хүхэ огторгой

Ороһой наранай туяа хэдэрээд улайна

Зайдан зэнхынһэн һаарал наһаһа дэлхэйе

Зайгуул һалхин эзэн мэтэ хурылна

Хүхэ тэнгэрийн хүбөө дамжан субаһан

Һүрэг галуунуудай гунигта ганганаа шагнажа

Хангай дайдатайа хахасаһаа гэгтэ

Һанаһандаа

Хүринхэн зүрхэм хүлгэн татаад шэмшэрнэ

Гасаланта юртэмсын гунигта туугдан ошоһон

Галуун һүрэгы ганса сэдхэлдээ

хайрлажа

Ниидэлсэшһэн зүрхээ хүсэжэ ядан ооглоод

Хизааргүй тэнгэрийн хүбөө дамжан

тэмтэрнэб.

Мүнөөдэр газамнай үбэл буушаба.

Мүнгэн сагаан хибэс дээгүүр

Мүшэн гэрэл сасаршаба.

Үлгэн дэлхэймнай үнэншэжэ ядан

Үнгэтэ дэгэлээ гайхан хараба.

Наран дүүхээн һайхашаан хаража

Налгайгаар мийһэрэн, энхэрэн байба.

ҮБЭЛ

Үбэл ерээ. Үбэл. Үлэн, хоһон үбэл.

Сэлгээ дайдаарни саһан, Сэгээн буурал саһан.

Гал дээгүүр һубагтан, Годирон хульбэрнэ манан.

Харзын шолшоһонуур аялга

Хабарай ерэхы һануулна.

Холоһоо зэнхынэ һарьдагууа

Холбоо мүнгэн урлаалууа

Сэбэр мүйһэн дэнзэнүүдынь

Сэбдэг наранда яларна.

Бүрэнхы һүнийн Бүгшэм нэмэргэ

бүгтэржэрхиһэндэл,

Бүглээрөөд ябаһан Бүтүү сээжын

гунигые,

Арбай таряандаа Адха мүшэдөөр

сайруулаад,

Арюухан наранай Алтан элшэхэнээр

хурылаад,

Сэлгээхэн үглөөнэй Сэбэрхэн шүүдэрээр

сүршэжэ,

Сэнгүүхэн аадарай Сэбэрүү мүнгөөр

угаагаад,

Хүдөө талын Хүхюун һалхитай

Хүжэ санзайн хангалаар

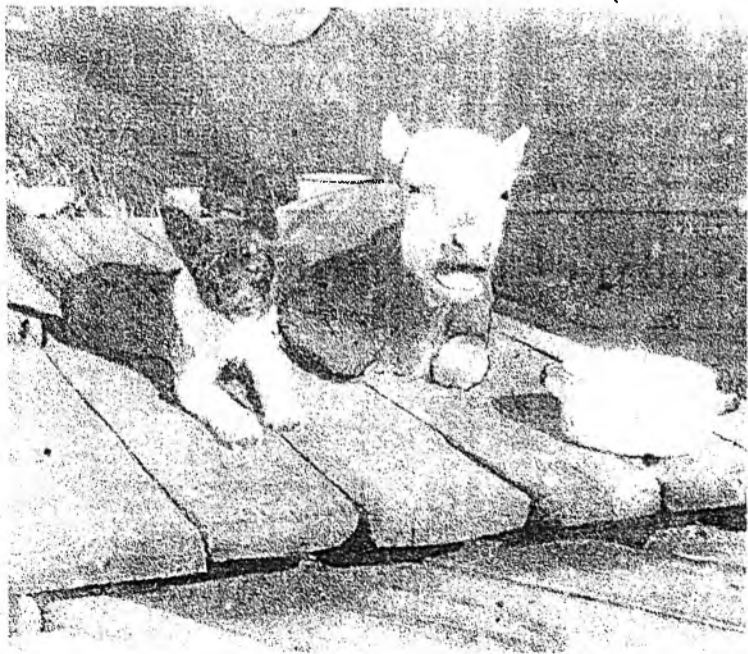
арюудхажархихада

яаха юм!

С. ДАШИЕВА,
багша.

Дүрээ буулгуулжа дуратай гүт?

"ЭРЭЭГШЭН, ШЭХЭЭЭ НҮРМЫЛГЭ!" (шог тайлбари)

Ажабайдалыс бидэ ямараар харана, мэдэрнэбибди? Яларал-тэбдээн дундаа ехэнхидээл боро юрьенэй үзэгдэл мэтээр адагладаг, анхардаг хабди. Захаминай аймагай Борто нотагта ажаһуудаг Д. Д. Соктоев оршон тойрониие оор янзаар һайхашаан мэдэрдэг гэжэ танилсан хөөрэдэхэдөө ойлгоо һэм.

Зураг зурахадаа, модон дээгүүр һиилэн урлахадаа, дархалхадаа, оорын онсо шадабаритай. Байгааһин үзэгдэлүүд гү, али амитадай аяг - үнэн зүрхэнһоо хөөршөөдэг, хадуужа абадаг юм.

Донид Долгоржапович дүрэ зураг буулгахадаа бэрхэ. Энэ зурагыень анхарыг даа. Амитадай аяг һайса мэдэхэ, үгээ "ойлгуулжа" шадаха хүн лэ иимэ агшан зуурые үрдин-һамбаашалан буулгахал.

"Эрээгшэн, шэхэээ һурмылгэ!" "Тузик, һүүлээ үргэд гэ. Тиигээд мээхэйгээр наашаа шэртэ!" - гээд, дүрэ буулгагша гуйһан байгаа гү? Тээд эрээгшэниинь тэсэбэригүйхэн ха, "гүргэһин!" гэжэ эзэнэе яруулжа байгараа, тэрэ нэгээрээ, амаа ангайһан заңдаа зурагаа абхуулино. Али зурагааные буулгуулахадаа, хибэдэһээ орхихо аргамгүй гэжэ үсэрхэбэ гү?

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД, ан амитадай аяг абари, байгааһин һонирхолтой үзэгдэлүүдые харууһан дүрэ зурагуудые буулгаа һаа, редакциямай эльгээжэ байгыт гэжэ гуйха байнабди.

Г. БАЗАРЖАПОВА.

заабари үгэдэг болохоодоо, энэ үнэниие ойлгохош. Үшөө тиигээд эхэ эсэгынгээ далда ороод, адлишые хүнэй харагдаһаа болохоодо, бүришые сэдхэлээ үбдэхөөн, тэдэнээ хайрлахаш.

Эхэ эсэгэ тухай ямар олон сэтгэл үгэнүүд арадаймнай аман зохёолдо бииб! Тооложо бараһагүй. Ямар олон пөрдүүд эхэ эсэгэ тухай гоё һайхан шүлэгүүдые бэлдэжэ гээшэб! Тооложо бараһагүй.

Нэгэтэ XIV Далай-ламын монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн сурталыень уншажа һуухадаа, нангин нэгэ бодол ойлгожо абаа һэм. Удхань гэхэдэ, иимэ оршолонто энэ юртэмсэ дээрэ хорхой шабхайшые амидарха дуратай байна бшуу. Тэрэ хорхойе тэһэ дэбхэхынгээ урда тээ зуг татажа, бодожо үзэдэг байя: урдань олон түрэл урилжа ябахадаш, энээхэн хорхой хэзээ нэгэтэ эхэмни байжа болоо...

Ямар гүнзэги б долтой, философско удхатай үгэнүүд бэ! Тиихэдээ энэ наһанаймни эхэлээ ондоо, үшөө урда наһанаймни, хэдэн олон галабуудта түрэл урилжа ябахадам, минии эхэ байһан, амитад гэжэ байха болоно бшуу! Тэдэниие би өөрынгөө эхэ мэтээр хайрлаха

нигүүлэсхы сэдхэл баримталдагбди гэжэ мандаа номноод, гүрэнэймнай толгойлогшод Афганистанда сэрэгээ оруулжа, кишлагуудта ажаһуудаг юрын афгануудые душмануудай нэрээр хюдадаг байгаа бэшэ гү? Мүнөө өөһэдэһингөө газар дээрэ дай эхилээд, чеченүүдые нилээн хюдажа, өөһэдэһинэй хүбүүдые алуулажа байна - юун гэшлэб!

Хүнэй хүбүүдые гуманис ёһоор хүмүүжүүлнэ гү?!

МИНИИ хүбүүн сэрэгтэ малба хэжэ ябана. Эхэ хүн хадаа тэрэндээ үдэр һүниггүй һанаагаа зобоноб, дай эхилһэн ноёдоо хараажа, нүгэл абанаб. Эбэй гуримаар, гуманис ёһоор шиидхэхэ асуудалые буруу тээшэнь һүжэргөөд, хүнэй хүбүүдтэ буу барюулаад, хүниие алагты гэжэ захирхадаа, зүб гэшэ гү?.. Эрдэм номгүй хүгшэдһөө дутуу ухаатай ноёдтой гэшэ гүбди?

Гадар дотэргүй муу хүн гэжэ байдаггүй юм, гэдэг эжымни мэндэ ябаа һаа, юун гэхэ һэн хаб. Зээ хүбүүндээ һанаагаа ехэл зобохо һэн ааб даа. Зүгөөр аниргүйгөөр, хэниешые хараангүйгөөр, миниинээ үри бэсын муу юумэндэ оронгүй, сагаан

гэжэ сөсэрхэбэб. Юу хэлээ гэшэбши, басагамни! Нуурай уһанда сайдам оруулжа, уһа бузарлахаһи, лусууд хорлохо, - гэ һэн. Тиигэжэ болодоггүй юм гүб даа.

Байгааһи хамгаалха, экологи гэгһэн үгэнүүд мүнөө моододо оронхой гээ һаа, алдуу болохогүй. Ахаһаал эхэ байгааһи хамгаалха, залуу үгэнэй дунда экологическа һуралсал нэбтэрүүлэхэ гэжэ байгаад, элдэб эсын суглаануудай ендэрһээ уряанууд эдэлдэг, газетэ, журналнуудта бэшэгдэдэг. Тээд үнэн дээрээ муртэй юумэ хэгдэнгүй гэшэ бэшэ гү? Уһа булагүүдые хүнүүд бузарлаһаар, тэрэнги, хуһанай мүшэрнүүд гэмтээгдэһээр лэ байна.

Урданай буряад зон шууяагүйхэнөөр аад, даамайханаар, ямаршые программагүйгөөр, үдэр бүрийнөө ажаһуудалай эрхээр экологическа һуралсал гэшые бээдүүлжэл байдаг байгаа ха юм даа. Хүдөө нотагта эхэ эсэгынгээ дали доро үдэһэн буряад хүнүүдэй дунда уһа бузарлаха, наадан дунда мдоной мүшэр хухалха, ой соо архиин шэл буталаад хаяха

соёлой министрэй орлогшо А. М. Майорова, Соёлой министерствын искусствын тагагыг даажна Д. Б. Сангажанова, Театрай ажал ябуулагшад холбооной түлөөлэгшэ В. Г. Николаев, ВСГАКИ-гай хореографийн кафедрег даажна, Россин арадай артист П. Т. Абашеев, "Аотос" театрай хүтэлбэрилэгшэ, Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Д. Ж. Бадлуев, Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Ц. Дамбуева, Россин арадай артистка Ч. Г. Шанюшкина, Россин ба Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. В. Абгалдаева, оротон композитор В. С. Гончиков гэгшэд орожо, "байгалайхидай" шэнэ программа сэгнээ.

Шэнэ концертнэ программа үндэрөөр сэгнэгдэбэ. Балетмейстер А. Зибэртн найруулһан хатарнуудыг П. Абашеев, Д. Бадлуев гэгшэд тэмдэглээ. "Үндэһэн искусствые олоной дунда нэбтэрүүлжэ байдаг "Байгалай" үүргэ сэгнэгдэдэггүй. Гансал "Байгал" буряад искусствые, ёһо загшалаһыг үргэнөөр харуулжа байдаг", - гэжэ В. Г. Николаев онсолбо.

Оркестрэй хүгжэмдэ буряад аянга, дабтагдашагүй маяг дутаадана гэхэн тобиолол Ч. Г. Шанюшкина хээ. Мэргэжэлтэдэй программада оротоной хүгжэм дуу анха түрүүшынхидэ эдэлбэ гэжэ В. С. Гончиков баясан мэдүүлбэ.

Программа жюридэ (комиссида) харуулагдаа,

НҮХЭРТӨӨ НҮХЭР ЁНООР

Бүгэдэ буряагайнгаа үндэһэн соёлыг Бүгэдөөрөө үргэлсн гэжэ урыалан, Гантулхан гэшүүртэй ордог соохоно Гаһаһаа хүхэдэгнай хэн бэлэй? Мангай дээгүүриг

сахаригтан ууягша Манарһан утаанай хүрээ соохоно Малгайн орондо үһээ хэбхылгээг, Маншайжал хуугарнай хэн бэлэй? Ц. ДОНДОГОЙ шүлэглэбэ. М. ФЕДОТОВА зураба.

Батажаргал ШАГДАРОВ

ЗАДАРЮУН ЗАНДАН

(Рассказ)

Агын олон тоото нотагуудай нэгэндэ Задарюун Зандан ажаһууһан гээд хөөрөөгөө эхилэе. Харахада, сэрбэгэр үндэр бэетэй хүн лэ даа. Ажаглан анхарбал, мантан улаан хамартай, түмбһинэ сохын дор хоёр улаан шодон, нэгэниинь доошоо, нүгөөдэнь дээшээ харашанхай. Юрэдөөл, сэхэ харашагүй далтирхаар хүн байһан юм. Энгэртэй дэгэлээ, өөдөө хитайһан эрмэгтэй гуталаа үмдэхэдөө, ута бүдүүн мүнгэн хутага хуйбадаад алхалан гэхэдээ, зоной хаха хүрэн харгы гаргажа үгэхэнь зүбтэйшье болгошо бэлэй. Хүхин татаад, нэгэ хашхаржархихадань, уяатай морид шэхээ үргэн хуухиралдагша хэн. Хоолойн айхабтар шанга, дорюун, хүсэтэй байһан гэхэ.

Үнэн дээрээ баяшуудда энэ наһан соогоо ажал хэжэ, хоолойгоо тэжээгээ. Хони алажа эди даа гэхэдэнь, тэрэнээ мяхалхаяа айха, шадахагүй, хулганаанай хамарһаа шуһа гаргаашыггүй, хоёр заяанда нүгэлгүй хүн гэжэ энээнине хэн мэдэхэ байгааб. Холо ойрын түрэ найрта ошоходоо, нотагайхидын аргадажа, дадхаажа абажа ябадаг хэн ха.

Хэлээрээ заргалдажа ядахадаа, хүсөөрөө үзэлсэдэг үедэ аргагүй сагай тулахадань, үнөөхиэ бодхоожо эльгээхэдэнь: "Яшаһан шууяатай, шалаатай зон гэшиэбта! Хүсэтэйн саана үшөө хүсэтэй, хэлэтэйн саана ута хэлэтэн байдаг юм лэ!" гэдэг хэн.

Тиин ором дурамгүй муухай хахираар хашхаржархихадань, өөһэдэнь хэды хүн гүйдэжэ ошоод, тэрээнээ гуйха, аргадажа танаггүй болохол даа. Үшөө нэгэ дахин шуухирхадань, юмэншье хэм соогоо орожо, номой ёһоор бүтэдэг, номгон байдал эрьедэг хэн гэлсэгшэ.

Адиса ЦЫРЕНОВА,

"Байгал" ансамблин хэблэлэй талаар секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: "Байгал ансамблин уран найханай хүтэлбэрилэгшэ, Буряад Республикын арадай артист Аюша Данзанов.

Д. АЛТАЕВАЙ фото.

"БАЙГАЛАЙ" ШЭНЭ ПРОГРАММА

Дуу, хатарай гүрэнэй "Байгал" ансамблин коллективтэй жэл соо манай хотынхид уулзаха аргагүй байгаа. Гэхэтэй хамта хэды экономикын талаһаа хүндэ байдалһаа зохёохы мэргэжэлтэдэй искусство түрндэбэшье ансамблиннай коллектив ажаллаа үргэлжэлүүлнэ, бэлиг шадабарья мүлнэ.

Тывагаар гастрольдо ябаад ерэнэнэй удаа "Минии Буряад" гэхэн шэнэ программа дээрэ ансамбль хүдэлжэ эхилээ. Буряад ороной гоё найхан газарыг, байгалиһыг магтанан дабтагдашагүй шэнэ программа наяхан харуулагдаа.

Эндэ республика дотор ажаһуудаг элдэб арадуудай зохёохы ажал харуулагдаа, тэрэ тоодо шэмээнгүүдэй, оротоной үзэгдэлүүд һонин байгаа. Хатар табиха, шонгонуудыг бэлдэхэ үзэгдэ балетмейстерүүд, "Саяна" ансамблин уран найханай хүтэлбэрилэгшэ В. Донгак, "Забаван" ансамблин уран найханай хүтэлбэрилэгшэ С. Булыгина, монгол балетмейстер Д. Даваа гэгшэд уригданан байна. А. Андреев, П. Дампиранов, Б. Цырендашиев, Б. Наранбаатар, Б. Батодоржиев болон бусад композиторнуудай шэнэ дуунууд бэлдэгдээ. "Байгал тухай үльгэр домог", "Саян тухай үльгэр домог" гэжэ нэрлэгдэһэн дуу, хатарай шонгонуудыг композитор Б. Наранбаатар (Г. Чимитовэй үгэнүүд) дээрэ зохёогоо, эндэ балет, хоор, дуунда, оркестрэй хүгжэмшэд хабаадаа.

"Минии Буряад" гэхэн программын онсо шухала юмэн гэхэдэ, бүхы дуу, хатар оркестрэй дэмжэлтэ дор гүйсэдхэгдэнэ. Түбэнгийн хоолойгоор хашажа дууладаг фольклорно бүлэг программа баяжуулаа. Ятаг дээрэ наададаг ансамблинхид онсо номернуудыг харуулжа, программыемнай шэмэглэбэ.

Шэнэ программа хадаа бүхы коллективэймнай ехэ ажал болоно Илангаяа ансамблин уран найханай хүтэлбэрилэгшэ, республикын арадай артист А. Данзанов, оркестрэй дирижёр, республикын габьяата артист Д. Хасаранов, балетмейстер А. Зиберт, ахамад хормейстер Б. Наранбаатар болон бусад ехэ оролдогто гаргаа.

"Минии Буряад" гэхэн программа ансамблин зохёохы ажалай гол хүтэлхэ болоо, тэрээнһээ гадна шэнэ, һонин номернууд бии.

Шэнэ программа бэлдэлгын үедэ ансамблин коллектив республикын Соёлой министерство дэмжээ. Мэргэжэлтэ комиссин бүридхэлдэ

зүгөөр костюмуудгүй дээрэнхэ хүн зоной анхаралда шэнэ программаяа ансамблинхид дурадхаха аргагүй байна. Мүнөө үедэ энэ хадаа гол шухала асуудал болоно гэжэ энэ программыг бэлдэһэн режиссёр, хатаршан В. В. Абгалдаева тэмдэглээ.

Соёлой министрэй орлогшо А. М. Майоровада ансамблин хүтэлбэрилэгшэд хандажа, костюмуудыг оёхо асуудал шийдэхэ хэ гүйһан байна. Коллективэй зохёохы ажалай арга боломжонууд ехэ гэжэ тэмдэглэһэн А. М. Майорова ансамблин шийдхэгдээгүй асуудалуудта анхарал хандуулаха тухайгаа мэдүүлээ.

Манай республикын хүн зондо шэнэ программаяа харуулхынь тула Соёлой министерство түргэн болзор соо мүнгөөр туһалха зэргэтэй. Мүнөө үедэ ятаг дээрэ наададаг артистуудта костюмуудыг оёхо 12 миллион түхэриг үгтөө.

Эндэ олон асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Соёлой министрестын туһаламжаар асуудалууд шийдхэгдэхэ бээ гэжэ найдагдана. Ансамблин шэнэ программа бэлдэхэ гэшэ ажалымнай ганса шэглэл бэшэ. Гадна ансамблинхиднай Тыва, Нерюшри хото (Яхад), республикыһаа олон аймагуудаар гастрольдо гараа.

Ансамблин ветеран В. В. Молоновой, мүн зохёохы ажалынгаа 20 жэлэй оёе тэмдэглэжэ байһан бэлдэдэй артист Л. Бабалаевай тоосоото үдэшэнүүд үнэргэгдөө. Нёдондо зун уласхоорондын фольклорно фестивалда (Ирак) түбэнгийн хоолой хашан дууладаг бүлэгнай хабаадаа хэн. Москвада болоһон "Буряад Республикын үдэрнүүдтэ" хабааһан ятаг дээрэ наададаг бүлэгнай уран бэлигээ гэршэлбэ.

Ансамблин коллективэй арга боломжонууд ехэ. Буряад ороной арадай бэлигэй жасада хубитаяа оруулжа байдаг "Байгал" ансамблин артистууд зохёохы ульһатай, шэнэ хүсэл зорилготой байна. Тиин хатар, дуунда, хүгжэмдэ дуратайшуултай уулзахаар бэлэн болонхой гэжэ тэмдэглэхээр.

Гурбадахи классай Бадма найруулаа бэшэхэдээ: "Үсгэлдэр ракетернууд намда добтолоо. Өөрынгоо улаа мяхаараа олоһон 100 мянган түхэригөө хоёрдохин жэлээ нэгэ класста хууһан, мүнөө маанадаар сүт бурадаг Васька Пурбуевта үгэхэ баатай болоод", - гээбэ.

Табадахи класста бурадаг Содном нургуулиһаа ерэнээр,

ХҮҮГЭДЭЙ ШОГ ХӨВРӨӨНЬӨӨ

Үүдэнһээ нигэжэ мэдүүлбэ: - Хүрөө! Би гэрэйнгээ даабарн бэшэ хэжэе болёоб! - Үгы юундэ? - гээд эхэнь хүбүүгээ угтан гарахадаа, гайхалаа бараба. - Юундэб гэхэдэ гү? Би мүнөөдөр классайнгаа тон бэрхээр бурадаг отличница Санжимма Бадмасватай хоёр

талын хэлсээ баталааб. Тэрэниие би үдэр бүхэндэ харууһан доргоо абажа ябахаб, хамгаалха ёһотойб. Харин тэрэ намда хэлэн даабарья хаража, буулгахыем зүбшөөгоо.

- Хайһаа ошооһон? - Магазин. - Юундэ дипломат-сүүмхэ

барибаш? - Энэ минии мүнгэнэймни сүүмхэ ха юм.

- Шини түрэл нотагшын ямар юмэнһээ эхилдэг юм? - Бог шорой хаядаг газарһаа. - Тагар, тантай нотагта ямар амитад тон олон бэ?

- Эзэгүй нөхөйнууд.

- Баяр, шамда ямар хэһээлүүд таатай зохид байдаг бэ?

- Багшын ерэнгүй, хэһээлэй болохгүйдэнь, намда яһала зохисотой байдаг лэ даа.

Дарма ДОНДОКОВ эдэ хүүгэдтэй хөөрлөө.

байгал шадарай нюутагүүдта

Буряад Республикын Театрай ажал ябуулагшадтай холбооной правленийн шийдхэбэрээр жэл бүри театрга ажалладаг хүнүүдтэ эрхим туйлаатануудайнь түлөө тусхай иян барюулагдадаг юм.

Эхэнэрэй роль эгээл эрхимээр гүйсэдхэн Улаан-Удын ород драмын театрай актриса Нина Рагулина энэ шанда хүртөө. Тэрэнэй гүйсэдхэн Бобби Митчелэй роль ("Последний пылко влюбленный" гэнэн зүжэг - Б. Горбачевскиин найруулга) олондо найшаагдаба.

Буряад драмын театрай артист Эрдэни Жалцанов эрхим актёр гэгдээ. Гарсиа Лоркын "Шуһата түрэ" гэнэн зүжэгтэ (найруулгань В. Кондратьевай) Хурьгэн хүбүүнэй рольдо, мүн Сагаалганай найрта хабааданайнгаа түлөө шанда хүртэбэ.

ЛАҮРЕАДҮҮД БОЛОБО

Олон жэлдэ хоорто дууладаг, концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан Дарима Цыденжапова, мүн оркестрэй артист Май Богданов (хоюулаа оперно театрай) гэгшэд баһал лауреадад нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Баледэй артистка Людмила Кондратьевагай лауреадад нэрэдэ хүртэһэн ушар хадаа Жиселенин, мүн гол солисткын "Жар-птица" гэнэн Стравинскиин баледтэ эрхимээр хабаадаһан партинуудтай холбоотой.

"Ульгэр" театрай республикын набыата артистка Светлана Бунеева Үнэгэнэй рольдо найнаар наадажа, лауреадад нэрэтэй болобо. "Долоон ногоон үндэгтэй дохолоон шаазгай" гэнэн зүжэгтэ наадаһан Светлана Бунеева (апрелин 7-до зохёохы акалейн 20 жэлэй баяр ёһолод болохо) шагнагдаа.

Зохёохы ульхатайгаар зүжэгүүдые табидаг Залуушуудай театрай режиссёр Анатолий Васкаков баһал

шагнагдаһан байна. Буряад драмын театрай режиссёр Владимир Кондратьев хүүлэй үеын найруулгануудайнгаа түлөө шанда хүртэбэ. Нэрлэбэл, "Шуһата түрэ", "Абай Гөсөр хаан" гэнэн зүжэгүүдэйнгээ түлөө лауреадад нэрэ зэргэтэй болоо.

Бага тайзанине гөёор шэмэгдэһэн ород драмын театрай ахмад уран зураша Вадим Бройко баһал лауреадад нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Хэды хүндэ сагай болооһыне наа, театруудаа үргэжэ, оһһэдэнгөө хубитые оруулжа байдаг театрай эдэбхитэдые, бэлгэтэй режиссёрууд болон артистуудые, хариуцаалгата ажалнадые үнэн зүрхэнһөө амарналадни, үнөө ехэ амжалта хүсэнэбди.

Б. ОРБОДОЕВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лауреадад нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, буряад драмын академическ театрай артист Эрдэни Жалцанов С. Энтегэй "Цээнэ сэгсэгээр хэһэн дэн" гэнэн япон зүжэгтэ Энтегэй роль гүйсэдхэнэ.
М. ШАНТАКОВОЙ фото.

"ЦЭНЭ ХАМУУР ОНДООГООР ХАМАДАГ"

Захамнайн районной түбэй больницын ахмад врачар хүдэлжэ байһан Б. В. Бандеевой орондо 18 жэл врачар ажалажа ябаһан дүршэлтэй хирург, Утаата шотагһаа угтай Джангар Дутарович Доржиевай томилогдоһоорнь 3-4 нара боложо байна. Гэбэһыне Джангар Дутарович ажалажа эхилһэн үдэрһөө эмнэлгын эмхи зургаануудай ехэнхине хаажа үгы болгожорхингүй, яажа үлөөхэ тухайгаа ехэтэ оролдоно.

Мүнөө райондо 3 участкаво больница, 7 врачевнэ, 2 фельдшерэй- акушерскэ пунктнууд хүдэлнэ. Шухала, онсо тэмдэглэмээр юумэн гэхэдэ, мүнөө гараһан жэлые больница хүдэлмэрилэгшэдтөө салин хүдэлнэй үри шэригүйгөөр угтаа, 50 миллион түхэригтэ медицинн түхээрэлгэнүүд абтанхай. Санагын, Баян-Голой больницануудта эмнэлдэй штат нэмэнхэй.

Тээд энэ дэлгүүрэй шэрүүн үе сагта яажа амидархаб гэнэн асуудал хүн бүхэнэй, хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй толгой үдэхөөнэ аабдаа. Эмнэлгыншые эмхи зургаануудые энэ асуудал алад гараагүй. Больница өөрын хамнабарин ажахы байгуулаха хараатай. Энэ талаар түрүүшын алхам хэгдээд байна - хүрэг адуун абтанхай. Хабартаа хүдэлмэрилэгшэд хэртаабха тарижа, намарын хуряана. Эдэ бүгэдэ үбшэнгэдтэ эдэ хоол эмхидхэхэдэ, туһа болонно. Иймэ ажалай нэмэхэдэ, медицинскэ туһаламжын шанар найжарна гэхэгүйш. Тээд яахаб, иймэл үе саг, иймэл эмнэлгэ ха юм. Гэбэһыне саг найжарха, эаүүрые хамгаалга дахинаа нэргэхэ гэжэ шэнэ хүтэлбэрилэгшэ этигэнэ, найдана.

Урдандаа хүүгэдэй 7-дохи саадад байһан гэр соо арадай медицинн клиникэ нэрэхэ ханаатайбди. Санагын дасангай хамнажа, Энэдхэг, Түбэд ороонуудаа мэргэжэлтэдые урихамнай. Мүнөө эмүүд ехэ үнэтэй, хүнэй диилэхын аргагүй. Тиил бидэ энэдхи ой тайгада ургадаг эмтэй домтой ургамалануудые сугауулжа, эм бэлдэдэг цех нэрэхээр түсэблэнэбди. Энэ хэрэгтэмнай антекэ, госпромхоз; хургуулинууд хабаадалсаха юм, - гэжэ Джангар Дутарович хоорэнэ.

Районной эаүүрые хамгаалгын албан байн хүд дээрэе гараха бэээ гэжэ этигэнэб. Үншэрэн жэлэй декабрын 17-ной һунгалтын дүнгөөр районной шэнэ Советэ һунгагдаһан 13 депутатад 3-ниинь врач мэргэжэлтэй хүнүүд байха. Тиигэжэ эмнэлгын иянар найжаруулаха, медицинн хүдэлмэрилэгшэдэй байдал хүнэгэхэхэ талаар районной Советэй шэнэ бүридэл хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Н. ГАРМАЕВА.

УСТЬ-ОРДЫН ЁНИН

ОКРУГОЙ БОЛЬНИЦА БОЛГОГДОБО

Эхирэд-Булагадай аймагай больница Усть-Орда тосхондо оршодог юм. Нүүлэй үедэ тусхай албанай, зарим хоморой аад, тон хэрэгтэй врач мэргэжэлтэдэй таһагуудые нэрэх гэхэдэ, аймагай больница нимэ эрхэгүй байгаа.

Тиимэһээ һаяар округой больница гэнэн нэрэ зэргэтэй болоходонь, бүхы округой ажагууцшад пульмонолог, нефролог, проктолог, үхибүүдэй кардиолог гэхэ мэтэ врачнуудта Усть-Орда тосхондо бэээ үзүүлхэ аргатай болоо.

ПОЛЬЩО ОШОЖО ЕРЭЭ

"Орда" гэнэн нэрэтэй Усть-Ордагай арадай

театр Польшо гүрэнһөө бусаба. Тээд уласхоорондын арадай театруудай фестивальда хабаадалсаа. Болгарини, Хорватини Буряад оронэй болон Эрхүүгэй областини артистнар эндэ бэлм шадабарияа харуулаа.

"Орда" театрай артистнар Хоца Намсараевай зохёолон "Урбаан" гэнэн зүжэг шадамар бэрхээр гүйсэдхөө.

ӨӨНЭДЫН ҮЙЛЭДБЭРИ

Усть-Ордын хилээмэнэй предприти һаяхан макаронной зүйлнүүдые үйлэдбэрнэхэ түхээрэлтэ табиба. Тиигэжэ усть-ордынхид өөһэдн хямад сэнтэй рожки, вермишель, спагеттитэй болобо.

"Усть-Ордын үнэн" һонинһөө абтаба.

БОГОНИ БОЛЗОРОЙ ЁУРАЛСАЛ

Фоторепортаж

Буряад Республикын Нефтепродуктнуудай талаар гүрэнэй инспекциин үүсхэлээр Улаан-Удын ой модоной-промышленна колледжын үндэнэ һуури дээрэ автомашинуудые түниһөөр хангалгын станцинуудай (АЗС) болон нефтебазануудай операторнуудые һургалгын богони болзорой курсанууд эмхидхэгдэһэн байна. Һаяхан хото хүдөөһөө 18 хүн курсада һуража гараба.

Хэхэд һарын курсада һурагшад автомашинуудые тоһо түниһөөр хангалгын станцинуудай техникескэ түхээрэлгэ хэрэгсэлнүүд ажал дээрэ аюулгүйе сахиха, галай аюулые сараха, нэргылхэ хэмжээнүүд, тоһо-түниһын материалнуудай шанар, экологи

болон байгаали бузарлагые саралга гэхэ мэтэ асуудалануудые һуралсаһад шуудалжа, шалгалта барилгай байгаа. Ой модоной-промышленна колледжын багшанар, республикын Нефтепродуктнуудай талаар гүрэнэй инспекциин хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэртэ лекцинуудые уншаһан, шалгалта абаһан байха юм. АЗС-үүдэ хүдэлдэг операторнууд энэ һуралсаһай үедэ мэргэжэлтэ дээшлүүлхэдээ, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө ехэ туһа хүртэнэ. Оршон тойронхи байгаалине сахин хамгаалха, галай аюулһаа нэргылхэ жүдэлмэри ябуулаха гэшэ АЗС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын ээлжэнэй зорилго болоно бшуу.

Эндэ һуралсажа гараһад, шотаг шотагуудта бусахадаа, станцинуудайнгаа түхээрэлгэнүүдые найнаар хэрэгсэлгэдэ гол анхаралаа хандуулаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: богони болзорой курсын дүүрэнэйи һүүлээр шалгалта барилгын үе; республикын Нефтепродуктнуудай талаар гүрэнэй инспекциин начальник Виктор Иванович Молчанов "Улаан-Удын шкубунай фабрика" гэнэн акционернэ бүлгэмэй түлөөлэгшэ Любовь Сергеевна Зимиревада диплом барюулжа байна.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АМЖАЛТАТАЙ ЯБАЖА ЕРЭХЫЕНЬ ХҮСЭЭ

Турциин Анталья хотодо һур харбалгаар үншэргэдэһэн уласхоорондын мурьсоон дүүрбэ. Ехэ мурьсоондэ хабаадалсаһан шотагаймнай хүбүүн, уласхоорондын классай спортын мастер Бальжинима Цыремпилов шалгаржа гараа.

Буряадад гүрэнэй университедэй оюугау, Б.-И. Цыремпилов Олимпини наадануудай програмтада оруулагдаһан 70 метрһээ харбахадаа, 344 очко абажа, түрүү һуури эзлэхэдээ, дэлхэйн рекорд дабтаба. Тиихэдэ энэ зайда 36 годлөөр хэсрэхөө

мэргэлхэдээ, дүн хамта 686 очко абажа, дэлхэйн рекорд тогтооһон байна.

Үргэн Буряад ороноймнай хүбүүн нимэ ехэ амжалта харуулжа, Олимпини наадануудта хабаадаха Россин суглауулагдамал командын бүридэдэ абтаба.

Мүнөө Бальжинима Цыремпилов командын гэгшүүдтэй США-гай Атланта хотодо Олимпини наадануудай мурьсоонүүдтэ хэрхо мэргэнэ харуулжа, амжалтатай ябажа ерэхыене шотагайнгаа хүбүүндэ хүсээ!

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

